

ВРШАЧКИ ГЛАСНИК.

ЛИСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ И ПРОСВЕТНЕ ИНТЕРЕСЕ.

Издази сваке недеље на табану.

Цена му је годишње . . . . . 4 форинта
 „ „ „ на по године . . . . . 2 „
 „ „ „ на четврт године . . . . . 1 „
 За Србију, Црну Гору, и остале стране земље
 6 фор. или 12 динара год.

Власник:

МИЛАН КАСАНОВИЋ.

Рукописи шаљу се уредништву а претплата администрацији
 Рукописи не враћају се натраг. Неплаћена писма не примају се.
 ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ ЮНОВ.

Огласима је цена од реда ситних слов

За први пут . . . . . 5 новч.
 „ Други пут . . . . . 4 „
 „ трећи пут . . . . . 3 „
 сем биљевошине од 30 новчића за сваки оглас
 За „припошлено“ 50 новчића од реда.

Нашим једномишљеницима.

Клуб српске народне радикалне странке у својој седници од 25 новембра 1892 год. изабрао је један извршни одбор од 9 лица *) којему је ставио у дужност да што пре спроведе организацију странке, како би приликом идућих избора за наш нар. цркв. сабор могли бити спрењени да успешно поведемо изборну борбу са противницима права самоопредељења народнога на пољу наше народно-црквено-школске автономije. Садашњем срп. нар. цркв. сабору истиче рок његова трајања дана 12. (24.) априла о. г. те би се по закону морао после тога рока изабрати и сазвати нов сабор да наше врло замршене автономне послове већ једаред удеси тако како би то одговарало жељама и потребама народима, пошто то садашњи сабор због познатих разлога учинио није.

Дали ће се учинити или неће ми незнамо, јер одлука о томе не лежи у нашим рукама, но дужност је наша да одмах предузмемо, што је потребно да нас прилике не затеку неспремљене, т. ј. да с места по свима срезовима образујемо изборне одборе у које има ући по један члан из сваке срп. прав. црквене општине (а ако то не може бити може се српски одбор састојати и из мање лица. . . по варошима које бирају саме за себе посланика нека се образује тај одбор из 5 лица), те ће ти српски изборни одбори имати старати се да се избор бирања у појединим општинама правилно обави, да се назначе кандидати за посланика места и да се изабере један централни изборни одбор срп. нар. радикалне странке који ће давати српским одборима обавештаје и упутства те тако у главном са изборима равнати.

Да ми нашим штованим једномишљеницима тек тумачимо пресудно значење идућих избора за нашу народно-црквено-школску автономiju, држимо да није потребно, јер о томе је за цело потпуно уверен сваки члан наше странке, и с тога ми, неупуштајући се у то тумачење, позивамо наше штоване једномишљенике по свима срезовима српске митрополије-патријаршије да чим овај

*) Буга Цвејић, председник, др. Миша Михајловић, подпредседник, Стеван Јовић, перовођа, др. Гита Авакумовић, др. Антоније Богдановић, др. Јован Пачу, Наја Јовановић, др. Емил Гаврић и Јован Багојевић.

позив у руке добију, предузму потребите кораке како би се тим пре а најдаље за месец дана (од дана рачунајући кад овај позив у руке добију) сазвали односно одржали српски јавни зборови на којима се имају образовати по 2 изасланика, који ће имати доћи на главни збор наше странке на којему ће се изабрати централни изборни одбор. Изабрани српски одбор имаће се онда с места конституисати те извршном одбору клуба срп. нар. радикалне странке, на адресу потписаног подпредседника, јавити имена изабраних чланова српског одбора и изабраних изасланика да онда извршни одбор може одредити место и дан саставка главног партијског збора односно одржање истога прописно пријавити политичкој власти.

Где би било немогуће због тешкоћа саобраћајних или каквих других одржати јавне српске зборове, молимо, нека се у дотичном срезу састану на договор упливније личности наше странке на нека онда они договорно образују српски изборни одбор и назначе изасланике.

Радикалци! У данашњим тешким политичким приликама нашега народа под круном св. Стеваца политичка успешна борба посве је отештана. Са тога истога разлога и политичка организација не само да би са огромним тешкоћама скопчана била, него је за сада и посве излишна. Ми не тражимо дакле у овај мах политичку страначку организацију, јер је политичка успешна борба како рекосмо, врло отештана и тиче нас се тек у другој линији као грађана ове миле наше заједничке отачбине. Али ми имамо да очувамо аманет прадедова наших последњи и најважнији бедем у одбрану Српства: нашу народно-црквено-школску самоуправу, зато нам је нужна баш така организација која се оснива на очувању скупоцееном крвљу наших прадедова добивене аутономије.

Судбина наше народно-црквено-школске автономije лежи у народној будној свести, у енергичној и челичној вољи, у самопожртвовању сваког појединог сина нашег народа — како себи проостремо онако ћемо лежати. Неће бити вајде кукати ако немар доведе народ српски у хорсокак из којег неће бити излаза, ако тај немар запише историја не на светле него на црне своје листове са ускликом: «Пропаст твоја од тебе Израилу!»

Радикалци! На посао сваки поједини и сви заједно — не прихватимо ли сад прилику за одбрану наших народних аманета . . . бог зна хоће ли нам се кад више пружити! Енергично на посао дакле коме је мио образ српски!

Србинским поздравом

Извршни одбор клуба српске народне радикалне странке.

У Срем. Карловцима 1 марта 1893.

За председника:

Др. Миша Михајловић
 подпредседник.

Стеван Јовић
 перовођа.

Заман мук.

Злогласни јединствени статут прирастао је патријарху и његовим следним присталицама, са свим за срце те све могуће начине већ су употребљавали, а да би га само протурили и силом наметли народу. Борба је у сабору било доста о томе, и кад се никакав успех није постигао; кад га патријарх с његовом жалосном већином никако није могао протурити, шта је друго могло и бити, него да се одбаца, а да се низад више не потезе с њим. Ну уместо да се сасвим одбаца, а оно је само скинут с дневног реда, да се после неког времена опет повампири, те да се опет покуша с њим да ли се може што учинити. Кад није могао у сабору продрети, т. ј. тамо је патријарх продр'o с већином од два гласа, те је изгледало да ће се примити за подлогу специјалне дебате, али том победом патријарх је морао статут — скинути с дневног реда. Јест, победио је, али је то била једна победа, права пирова и патријарх и његове присталице узвикнули су: ова победа, наша је проласт. Па шта је после било? — Оно, што је морало, а то је да се жалосна већина са свим окане узалудног посла. Највеће признање и слава припада храброј, али чврстој чети радикалних посланика, они се ни за тренут нису дали поколебати. На бесомучне дрвље и нападе од стране једне већине, одговарали су мушки и достојанствено. Били су чврсти бедем, који се није дао никакво пробити. — Време је пролазило а никаквог успеха није било. И тако би тај сабор, који би требао да је најважнији, био најгор, јер се на њему није дало ништа урадити, патријарх и већина нису то дали. Ну при свршетку изађе барон Ј. Живковић с његовом претставком упућену хрв. слав. сабору, у којој се тражи измена хрв. слав. школ. закона, и да нам се поврате покомунале српске вероисповедне школе. Сви посланици једнодушно прихвати ту претставку и потпишу а места се требала што скорје отпратити из канцеларије. Протекао је од тог доба више од 3 месеца, кад одједанпут изађе да је претставка послата у Загреб тек 3 фебр. а 4 фебр. је сабор затворен. Дакле, претставка је испраћена један дан пре, него што се хрв. слав. сабор затворио. Ту не треба даљег разјашњења. Патријарх и његов Исидор Ђирић, овај исти жалосни и једни Исидор,

који је устао у сабору и побијао србина Павла Јовановића, који је бранио светињу српску — многу, тај је Ђирић устао да га побија, а да узима у заштиту комуналне школе. С тим човеком хоће српски патријарх да се освети српском народу, велики: кад није мој јединствени статут продр'o и кад га нисте приградили, то неће ни ваша претставка отићи тамо, камо је упућена. Ето тако ради српски „свети“ патријарх и његов Исидор. По томе се сасвим јасно види да је српски патријарх отпочео борбу са својим народом, а како ће се та борба окончати и какве ће последице те борбе бити, то он не разбира. Њему је главно да он господари, а не одобравати му и не потпомагати га, значи ни против њега. Он је хтео да уведе деспотизам а сам да је деспот и диктатор и тако да влада, а они да су му сви рописки потчињени. С претставком је непреодољиво било, да се не пошље, а обећање? — обећање је лудо радовање. — Српски патријарх Георгије Бранковић пошао је сасвим трагом пок. Германа, само што га је још и надмашио у борби против народа. „Али свака сила за времена, а неволна редом иде“ — вели наш народ, те ће се једног дана и српски патријарх Георгије Бранковић видети скрхан и изломљен, презрен и . . . Жалосно је и ужасно то, кад човек, а још више кад поглавица српске цркве, српски патријарх, отпочне борбу против свога народа. Та патријарх би требао да сеје мир, љубав и проповеда слогу, а он сеје раздор и мржњу: сеје, јер се нада да ће се тиме користити, али српски патријарх заборавља, да је народ јачи, да појединци нестају, а народ остаје. И пак патријарху то ништа не смета, он хоће његово, па је наурио да се бори до крајности. Јединствени статут хоће силом да протурити и протурити, а протурити ли га једном, то би себи у сабору осигурао већину, јер би свештеници били његове присталице и слуге, те би оно радили шта он заповеда.

Кад је српски патријарх и његова жалосна већина дотерана до дуvara, скинула је злогласни статут с дневног реда и оставила га, да се у горњој прилици опет изнесе, ал не пред сабор, него пред одбором једнаесторице и да се покуша до споразума до-и. Одбор једнаесторице састављен је из већине, а унутра се само историца налазе из опозиције и то из народне странке. Од радикала није ни један ушао унутра, јер су они изјавили, да се с њим не слажу, те да тај одбор и не признају. Патријарх је изнео предлог у погледу споразума о јединственом статуту, али није могао да унесе. Сва напрезања и покушаји да се до споразума дође, али осташе на лив, изјавише се. — Па зашто се не окане српски патријарх тог статута и узалудног напрезања? Кад би се то оставио, никад не би дошао до већине, посланици свештеничког реда бирали би се као и досад, па би опет српски патријарх морао са своје председничке столице да гледа на свештенике, који седе на клупама радикалних. Морао би и будуће да гледа те да га мук хвата, кад опазе и међу радикалним свештеницима.

Одбор једнаесторице се састао и разишао а патријарх није успео, а кад се расишу нови избори, те се у име боље опет састане сабор, хватаће срп. патр. већа мук, кад погледа на своје пришипетље, како ни

се број умалио, а како је број радикалних бораца порастао, међу њима над види умножене свештенике. —

Из посавине. Облачићу Раде.

Српске гусле.

VI.

Бесна сила пође да истреби горске хајдуке, пође да их потражи у њиховом гнезду, у кршевима и горама. Раја, која је до селе била мирна и покорна, почела је бивати упорна, а на више места почела је издизати главе, стрела је са себе срамни рошки јарап, раскршила је са турцима, устала против њих; побела их и прабегла заједно са својим најкама и кћерима — у горе хајдуцима.

Чувена је тада била хајдучка чета Милуна харамбаше, к њему су долазили сваким даном, те је његова чета постала с дана у дан све већа и већа. Од малене чете горских хајдука, постала је читаво војска храбрих и одушевљених бораца у чијем је срцу пламтила само освета, а груди им је падахњивала једна мисао — ослобођење.

„Смрт Тирани!“ одјекивало је по врелтима и кршевима, по горама и гудурама. Ко је год осећао довољно снаге да понесе пушку шару, похитао је у гору, те се ту заклињао да ће до последње капи крви бити светињу српску и кидисати на злотвора да спере са себе прну жагу и срамоту, коју му злотвор навесе...

„За крет часни, веру и слободу.“

„Српски сине падај мри.“

Та се песма одјекивала по тим врелтима и горама. Столине хиљаде граа певачу ту песму.

Усташка војска окружила је и посела целу гору, у свима врелтима становали су они, а у заоставштем народу имали су поузданила много. Одједанпут из дође абер да се на њи дигла велика сила, да је већ пошла да их потражи и истреби. Чула је то усташка чета и почела се спремати да дочека злотвора. Милуна је распоредио своју војску а сад шаље слени гуслар и пође за њима. Војска турска дера се, разила проровове заставе.

Отпоче се бој... Пушке пуцају, дим се густ даде а хаџари и јатагани севају кроз дим, свале се. Милуна јури напред, а слени гуслар седи у средини, гуди и пева.

„За крет часни, веру и слободу.“

„Српски сине падај мри.“

А Србин јури, јер је дошао у ове кршине, да се бори...

„Роње лавне да са себе стресе.“

„А сукобљено слободом замена.“

Слени гуслар седи гуди и пева. Храбри и одушевљени свештенике. Колико се ч је, говори својој браћи. У име овог тужног раздвојања и шитања гусларске струне; у име ове и тине светиње коју нам некам, напред. Осветите и победите ово тужно шитање ових гуслара, то је циљаше, јави и стезање наше браће. Сваки глас, који чујете с ових гуслара, то је глас и вајај наше браће, која пиште у овонима тиранима, Турци их зивни мучи, ослободите их... И још би говорио слени гуслар, а одушевљена чета јурне, исуче бритке јатагане, те прса у прса. За тили часак злотворска војска разбијена, а турци бегу. Србин се враћа натраг радосно кличе и пева, а собом води робље. Стигавши до својих места, слени гуслар поче да гуди и пева. Сви скидоше капе, наслоњени су на дуге пушке, а лица им обасјава неко маље и блага и света побожност. Гуслар гуди и пева, а сви слушају, а он пева данашњи бој, пева, набраја и слави јунаке. Сви нетренимиме слушају, а робље узверено дигло главе, слуша а у себи се бори. Гуслар пева и даље, кад је свршио, а сви му приђоше, клекоше и целиваше гусле. Робље гледа, моли Србе да их ослободе веза и цусте напред. Ови то учине, они ступе ближе гуслару и гледају. У глас повичу: „Јели ово светиње, који то пева, и шта су ове гусле, да тако тужно гуде?“ — Гуслар у место да одговори, подиже руку и поче даље да пева. Певао је Српску славу, певао је српску муку, а певао је и проклињао зуте диндушмане и кривоце. — Дође и свештеник сви му приђоше руци, целиваше свеги крет и свето еванђеље. Побожни свештеник стоји и слуша, а гуслар гуди даље и пева. Слави Српско јунаштво, а проклиње оне који су презрели на своје светиње, те посташе одроди и изроди. Јуто их куне, што презреше на своје, те пођоше против својих отаца, матера, браћа и сестара. Клетва се та његова до неба чује.

Робље се стресе, поерћући ступи напред, скиде капе и клече пред гусларом и свештеником. Сви погледаше зачуђено а један између робља рече: „Благослови свети оче, пружи нам крет а ти слени старче, дај нам гусле, јер хоћемо да их целивамо и да се на њима заверимо, да ће мо опет бити, што смо до сад били — Срби. На светом крету, еванђељу и гуслару заклињ мо се да ће мо бранити српске светиње, а трети српског злотвора и диндушманца...“

Свештеник их прекрсти, паде им Српска јуначка илмена. Сви клекоше и молише се Богу Гуслар опет пева и гуди а нови борци и осветници повичу целог војска: „А ви нас браћо пришите и приграите, па ће мо зардички у свети бој...“

„За крет часни, веру и слободу.“

Такав је био слени гуслар Филип Вашић. Што је јунак чинио оружјем и бритким јатаганом, он је својим светим јавор гуслара.

С.

(Продућање се.)

ДОПИСИ.

Ковин 27 фебруара 1893

Поштовани господине уреднице!

Овада је живи и прека потреба, да се наша народна радикална странка организује, да може чврста и уружана против стати свакој правди, а мушки и достојанствено одбијати сваке напале.

Наша је странка млада и одушевљена, али онакве успехе, какве би требало, једна велика странка да постигне, до сад није била у

што боље напредујете, јер, знате и сами да, се дрво даје савијати само док је младо, а кад остари, онда се неможе савијати, па исто тако и ви, што у вашим младим годинама, сада, научите и примите, то ће вам и послје у старости остати и биће те срећни или несрећни цијелог свог вијека. Ако пропуштите узалуд ваше младе године, старост ће вам бити мрска и досадна, испуњена са самим јадом и жалашћу. Ако сад лијекујете и посао занемарујете, онда вам је послје све бадава, јер у старости се не научи. Биће онда јави и помагај! — али доцкан! Живот се човјецији оцјењује, драги моји, по ономе, што се за живота уради, па кад будете показали: како сте се владали и шта сте све урадили онда ће вам свако моћи казати, колико и вриједите.

Особито вам препоручујем, да слушате своје господаре, код којих занат учите. Ми ћемо најрадоснији бити, ако увјек за вас чујемо да лијешо у свему поустуате и да своје старије слушате. Напротив, врло ће нам непријатно бити, ако и за једног од вас чујемо, да је непослушан својем господару. Боље би било, да такав није тамо ни отшао, јер, што год урадите, урадилиште засе и за своју ершу. Ако сте добри, добро ће вам и бити, а ако сте неваљали, онда ће те, на против, орамотити и мене и своје родитеље, орамотиће те своју отаџбину — а највише себе. Увјек млите за овијем, што је лијешо и племенито, а чувајте се свега онога, што је рђаво! немојте да попустите ни најмањем зај, јер, ако попустите и у за упаднете, знајте, да ће те му прије ил послје бити робови и пропаштете.

Ви сте још млади, зато прегните свјем својим силама, да сад, у младим годинама,

стању то учинити, јер није била чврсто спојена и организована. Сваки је пругић у сиоцу јак, а поједини лако се доје сврхати на тако бива и у животу. Какве успехе може учинити једна странка, кад јој поједини чланови раде шта они хоће, а сасвим би дручкнје било, кад би била странка организована, кад би јој сваки члан знао шта му је дужност и задатак, а покушали радити на своју руку, или оно што би се могло са интересима странке, то би био јавно искључен и презрен. То би била најгора и најсрамнија казна за такве изданике странке. Дручкнје би стојало и с нашим листовима. Кад се неби могло под видом неког радикализма и родољубља нападати, грдити и правити раздор. Такав би лист био искључен и јавно признат да није радикалан.

Па осећајући ту потребу, изаслао је клуб радикалне странке нарочити одбор, коме су повезали да обави тај посао. Наш саборски посланик, овдашњи радикални вођа, а челенка радикалне странке г. др. Милан Божевић, а с њим заједно и многи одлични чланови нашег места, сазвали су бирачки срески збор, да се сироведе организација у нашем сресу.

Изви ните ме г. уреднице, што сам тако кратак, другом ћу приликом бити опширнији, а у будућем допису саопштићу вам и сам збор.

Примите српско поздравље од

радикала ковинчанина.

НОВОСТИ ИЗ МЕСТА.

Нов администратур. На место почив. пароха г. Стевана Бошковића, наименован је за администратора од стране наше конзисторије г. Јован Малушев парох из Новог Села. Честитамо!

Верно се. Наш суграђанин, вел. бележник, г. Карло Вајферт, верио се са лепом ћерком Антонијом гђе. удове Ланг из Беле Цркве. Честитамо младенцима, желећи им свака добра у будућем животу!

Концесија. Г. Бернат пл. Ирмени, посланик на земаљском сабору, за варош Вршац добио је концесију на годину дана, ради градње железничке пруге Вршац, Вел.-Срединге Вел. Шам. Клоподија, Ферендија, Морцефелд.

Експроприација. Пре неколико дана састала се комисија ради експроприације земаљшта за градњу железничке пруге Вршац-Ковин. Истој присуствоваху, од српне друштва, г. др. Сивак, као друштвени заступник и инжињер г. Маркуе. Од стране наше вароши пак гос. Карло Вајферт вел. бележник. Преговарања од једне а и друге стране текла су правилно те се тако у брзо дошло до споразума, да Друштво плати сопственицима земаља камо ће ова пруга постављена бити, од ланца 380 фор. без разлике на бољу и лошију земљу. Заинтересовани у овој ствари, који се ту десине, пристадоше на закључак горњи и на основу

што боље напредујете, јер, знате и сами да, се дрво даје савијати само док је младо, а кад остари, онда се неможе савијати, па исто тако и ви, што у вашим младим годинама, сада, научите и примите, то ће вам и послје у старости остати и биће те срећни или несрећни цијелог свог вијека. Ако пропуштите узалуд ваше младе године, старост ће вам бити мрска и досадна, испуњена са самим јадом и жалашћу. Ако сад лијекујете и посао занемарујете, онда вам је послје све бадава, јер у старости се не научи. Биће онда јави и помагај! — али доцкан! Живот се човјецији оцјењује, драги моји, по ономе, што се за живота уради, па кад будете показали: како сте се владали и шта сте све урадили онда ће вам свако моћи казати, колико и вриједите.

Господарима својим будите сасвијем вјерни и одани срцем и душом, па ће вас онда свако вољети и држати као своје рођене сивнове. Нека вас испредвадно одушевљена племенито осећање и гостољубље, да свагда и у свему будете вјерни. Ко је вјеран слуга, тога ће, кад временом свој господар постане, слушати његови маљи и биће му вјерне његове слуге. Ко зна да буде вјеран слуга, знаће да буде и вјеран друг, и вјеран пријатељ, и вјеран грађанин и вјеран син своје отаџбине. Ко учини од вас невјерство својем господару, код кога као слуга или

тога потписаше и протокол. Она пак г. г. поседници који неприсуствоваше овој комисији, желе исти закључни протокол потписати, нека се тога ради обрете шефу катастралног звања г. Иси Драгићу.

Резултат новачена. Код нас обављено је ови дана новачење, и од обвезника којих је било по годинама у I. класи 196; у II. класи 152; у III. класи 122 свега 470 обвезника, изабрати су од стране за то одређене комисије, из I. класе 44, II. 23 и III. 20, свега 87 регрута.

Наименован. Г. Никола Брашован, оvd учитељ, перовођа српске црквене општине, по милости Божијој и вољи г. Епископа, постављен је за инспектора вероисповедних школа, професора српског језика, на оvd. реали а у изгледу је и управитељство овоместних школа. Е па човек да не рече: добро је то кад се човек о пријатељи са великим људима. Штета велика што још које место није вакантно, извесно би опет припало г. Брашовану! Дивота! Дали ће његова школа услед оволиког и разноликог звања рамати, то се баш никога не тиче, веле они. А ми? Ми би препоручили г. Брашовану да се окане тог грамзљивог среброљубља, те да остави по нешто и другима. Та има их хвала Богу који би тако исто, по нешто од тих служба вршити могли, а не све један, па један. Кад би та звања била почасна, ми сумњамо е да би се и онда истих примио, ама овако кад се тиче „penjaза“ е онда, онда богами примам се вели он.

Хвале врећно. Овдашњи угоститељ Ковач, (гостиона код „Јелена“), намеран је у току овога месеца отворити у своме локалу пивницу, у којој ће точити право Дреерово дупли мерц пиво чашу по 8 ловчића. Упорозујемо љубитеље пива на ову новину а г. Ковачу желимо добар успех

Позор! Упорозујемо наше штоване читаоце на оглас г. др. Лазе Станојевића и Ј. Велимировића. Иста г. г. отворили су у Нов. Саду завод за лечење водом. Сретно да Бог да „Синовац“ подлиетак, из овога броја морао је изостати, услед нагомиланог материјала.

Циркус браће Волнера. Ово друштво које располаже добрима снагама дало нам је прилике да видимо и по којег новог вештака. Тако у четвртак, петак и суботу јачао се један атлет из беошког атлетског клуба са атлетом истога друштва, даље до било је и две нове снаге: гђицу Мис Јозефину чувену гимнастичарку и Г. Колбека напредног клована. Једном речи цело друштво састоји се из првих снага овога жанера, те је с тога и вредно препоруке Друштво ће се бавити још кратко време овде. —

шегрт једе љеб и со, па ма то у чем год било, тај ће онда наући нас подозрење, да је у стању учинити невјерство и господару земље т. ј. владоци и својој отаџбини. Вашег једног друга, који је прошле године био у III. разреду, послао је ове године његов стриц такођер на занат, у једну повећу варош у Бачку: И сад се тек дознало и израчунало, да га је за оне три године, док је код њега био, покродо некајех 500 форината, ако не још и више. Сад ће, може бити, кроз који дан, тај исти некадањи ваш друг, бити доћеран са оружницима у Херцеговину и овде ће бити затворен неколико година, а вајим ће бити несрећан цијелог свог вијека и свака ће на њега претом позивати. Данас цијелом Мостар о њему говори са највећим презрењем, а стриц, који осми њега никога више нема, сасвијем га се одрекао. Тај је несрећник, док је у школи био, врло добар љак био у науци, али, што је најглавније, није имао доброг владања, срце му је било сасвим покварено, а без тога је све узаман. Својем доброме стрицу био је невјеран и враћао му је зло за добро па ето каква га је казна постигла, јер давно је речено: „Свако дјело изађе за видјело! Камо среће, да се такав ни радио није! Зато, драга дјеча, будите вјерни у свему својим господарима, јер: „Ништа нема сакривено, што се неће дознати.“

Објављена Вршачка годишња «Цвети» вањар биће 12., 13., 14. и 15. (24., 25., 26. и 27.) Марта 1893.

Пошто је 12. (23.) Марта недељна пијана, то се допушта да се већ тог дана марва и свиње на вањар истерује.

Пошто ћу за кратко време овде на главној пијаци отворити трговину кратке, беле и помодне робе, то за исту потребљем једног помоћника и 2 ученика.

Јован Димитријевић,
трговац

Ближе се може сазнати у трговини г. Хуге Фриша.

ИЗ СРПСКОГ СВЕТА.

Организација срб. народне радикалне странке. У Ковину одржан је у прошлу недељу збор радикала, ради организације срб. народне радикалне странке. Овоме збору присуствоваху све присталице и једномиленици из околних места, који припадају изборном срезу ковинском. Збору овом председавао је г. Коста Лера трговац из Дубовца, а извештач био је г. др. Милан Божевић, који је у лепом и изгревтом говору рекао: да у овој страници Српству постоје три странке, навео је за чим свака тежи, шта им је смер и лепим примерима осветлио рад сваке странке посебно. И најзад на све присутне ставио ова питања: да ли одобравају рад нар. радикалне странке. Да ли се тој страници придружују? — Једнодушно громовито и одушевљено одобравамо, придружујемо се! био је одговор. На питање: Хоћете ли организацију странке? сједовао је једногласни одговор „хоћемо“ и тада председник позва присутне да се посаветују које и колико људи желе у српски одбор имати. Саветовање текло је у најбољем реду а резултат истог био је тај, да су у српски одбор изабрати њих тридесет и то из Баваништа 6, Долова 6, Ковина 4, Делиблата 4, а из осталих општина из сваке општине по двоје. Још су једногласно изабрати два изасланика, који ће ковински изборни срез на великом оштем збору српске народне радикалне странке заступати. Ти изасланици јесу: г. др. Милан Божевић адвокат из Ковина и посланик на народно првеном сабору и г. Светозар Маринковић, срп. учитељ и председник црквене општине баванишке. Овим избором испуњен је дневни ред овога збора и када одборници још изабраше себи часнике и то за председника г. Васу Миленковића из Баваништа, за подпредседника г. Косту Леру из Дубовца, а за церовођу Добривоја Павловића из Ковина, сакупљени у најбољем расположењу разиђоше се својим кућама да и осталој браћи причају, ко су и шта су наши радикали. Живали дични радикали ковинскога среза, угледали се да Бог да и сви други на њих, те приовули мушком снагом к остварењу организације ове једино праве и искрене пријатељске странке народне, која греди болитву и спасу овог српства. Живали!

Препоручујем вам, да између себе живите у потпуној брајској слози и љубави; ништо немојте један другог вријеђати и свађати се, јер ће онда сваки рећи: Зар су ово браћа Херцеговци! Учили сте српску историју, па знате, докле нас је неслога довела. Ако ништа, а оно сјетите се само Косова, на којем смо због неслоге своје, изгубили некадашње лијепо царство. Сјетите се устанка у Србији под Кара Ђорђевићем и Хајдук Вељком, и оне неслоге између војвода. Слога све потпомаже — а неслога разарава и упрошашћује.

Чувајте и његујте свој лијепи језик српски, немојте га мјешати којекакве туђе ријечи, јер ће то га тијем најбрже поварити. Бад говорите, говорите онако, као што сте говорили, док сте овдје били — јужнијем наријецем. Тако исто и пишете! Писање нека вам је лијепо, чисто и разговјетно! Бад пишете које писмо, добро пазите шта пишете! Није никако слободно мјешати које какве неваљале изразе, јер и по томе ће се лако моћи видети, какви сте и како напредујете. Неки од вас пишу овамо својим друговима. То је лијепо, што се сјетате својих другова, али, треба да знате, да се честим писањем губи и вријеме и новац, а вама је то сјадвоје врло потребно. А што је најглавније, није лијепо ни чути ни видети, да не пишете својим родитељима или старатељима, што вам је много прече. Сва ваша писма, што сте досад писали друговима, родитељима

Преминуо. У Вел. Кикинди преминуо је г. Јован Радак, власник листа „Баванин“—а, штампар и књијар, после кратког боловања у 50. години живота свога 1. (13.) Марта о. г. а сахрањен је уз велико саучешће тамошњег грађанства 2. (14.) марта Јака му црна земља и вечан спомен међу нама!

Споменик д-ру Јовану Суботићу. Одбор српске православне општине у Земуну за подизање споменика д-ру Јовану Суботићу јавља да је до сад скупио 1.347 фор и 40 новч. те позива и остале скупаљаче, који новац још нису послали, да га пошаљу до 28. фебр. (12. Марта).

Слава. У целој Србији свечано је прослављен 22. фебруар о. г. као дан, када је 1882. год. Србија проглашена краљевном. Тај дан држала је краљевска српска академија наука свој редовни годишњи скуп. Академик Нићифор Дучић архимандрит, читао је своју приступну беседу: «Свети Сава, српска црква и српска краљевина у XIII. веку.» За тим је проглашен за правог академика. [Не давно је г. Гига Гершић, први српски правник, читао своју расправу о државноправном положају Босне, Херцеговине и Крета. И он је проглашен за академика.]

Хрватско племство и наша ћирилица. Познато је, да босански бегови још и данас пишу ћирилицом и да их то «беговско» писмо потсећа на она времена, када су били једно са православним Србима. Спомен књига «Матице Хрватске» од ове године казује нам, да је ћирилицом водио свој дневник и хрватски племић, вођа Илираца, гроф Јанко Драшковић. Хрватско племство писало је дакле пре Мажуравићеве ере као што и сад пише босанско, те таме показало, да и оно лозу вуче од српског народа, који је од давнина само ћирилицом писао.

Занатлијска школа у Пожаревцу. Занатлијско удружење у Пожаревцу оснива већешко-позоришну школу, за занатлијско ученике и помоћнике, која се отвара на цети 21. марта — ове — године. По решењу господина министра народне привреде стављена је овој школи из државних средстава на располагање потпуно од 1000 динара за набавку учила и почетни рад.

СЛОВЕНСТВО.

— У Цегру у Немачкој затворен је чешки агитатор Јосиф Војтек, који је прошле године прешао у православље. Опужен је за „великајау“ и предан олушком војном суду.

— По извештају министарства финансија руски државни приходи у прошлој години износили су 1.011.934.000 а расход 885.938.000 рубаља, док је у 1891. год. приход износио 814.384.000 а расход 834.113.000 рубаља. Као што се види прошле године вишак износио 125.996.000 рубаља, дакле преко чет стотина милијуна динара.

или другом коме, ја сам све у своје руке добио и прочитао, и знам скоро увјек, кад коме шта пишете.

Млад се човек више пута превари, па, може бити, и од вас ће који. Погрешке се неке и опраштају, али не увјек, а никако се неће опраштати, ако који чак и на ту мисао дође, да се мени или коме другом амо потужи: како му тамо није добро и да би рад добио кући, јер, на тај се начин неће никад стећи љубав ни моја ни вашијех родитеља. Онда вас неће вољети ни овдашња срп. православна Општина, нити народ, а најмање ваши господари, који вам замјењују ваше родитеље и својски се заузимају, да од вас направе честите људе.

(Свршиће се.)

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Радикалу, Ковин. Примилисмо ваш допис, али није могао ући у прошлом броју, јер сте га доцне послали а то чинимо сад. Молимо вас да нам ваше обећање испуните. Српско вам поздравља.

Г. М. С. П. Фоча. Ваш „говор“ немогосмо у овај број уврстити, но ће мо то у наредном броју учинити. Молимо вас да нам се чеље јавите са којим чланком или дописом. Српски вам поздрав шаље уредништво.

— У Петрограду преминуо је 17. фебруара напросном смрћу командир Цареве свите, генерал мајор Владимир Алексјевић Шереметев у својој 47. ој години. Он је ступио у војску 1866. год. а први официрски чин добио је 1868. г. Учествовао је у руско-турском рату и био је одликован са свима руским орденима до ордена св. Кнеза Владимира III-ег степена, и многим страним орденима. Шереметев је у опште био врло омиљен и уважена личност. На глас о његовој смрти одмах је похитао Цар, Царица, престолонаследник и сви велики кнежеви и кнегиње у дом Шереметева да изјаве његовој удовици саучешће и да присуствују на првој панихиди, која је одмах на два часа посла његове смрти одслужена била.

— Бугарска колонија у Петрограду држала је на дан 19. Фебруара, када је потписан Сан-Стефански уговор, којим се Бугарска ослободила од Турака, у Исакијевској цркви молебствија за Цара Ослободиоца. На молебствију су присуствовали многи представници бугарске колоније, међу којима се налазио мајор Грујев и капетан Бендерев, као и велики број бугарске омладине обојег пола, што се у Петрограду учи.

— Бугарска. Бугарски кнез. Принц Фердинанд захваљује се папи, на честитању приликом верења са принцем Маријом, у тој својој захвали принц Фердинанд вели да је срећан, што је њему у део пала света мисија да у бугарској утврди темељ католичкој династији, и тиме удари темељ католичкој вери на истоку.

— Избори за велико собрање, ради измене бугарског устава, извршиће се 18 априла.

РАЗНО.

Јапанци против Европејаца. Одвад је Јапан ушао у ред уставних држава, почиње се силно еманципирати од европског ушља. Јављају из Јокохаме, да је јапански парламент у тајној седници закључио, да се круни поднесе представка, у којој се захтева: Европејци: ће бити подложни јапанским судовима, а не као до сад, консуларним; све царинарске стеге, које је Јапан до сада трпио, имају се укинути; странци ће бити искључени од трговине на обали, а забрањено им се, да поседују у Јапану земљишта, рудника и жељезница.

Село анархиста. Париски „Еклер“ доноси занимљиве податке о селу, које су анархисти основали на реци Парана у Бразилији. Становници тога села, које се зове «Анархија», живе у потпуној слободи. Немају ни суда ни чиновника, ни жандарма. Храме се производама земље и чекају да им нарасте стока и живина, која ће их после месом хранити. Мало горе стоји са женским питањем. Жене нису слобоне потпуној слободи и за то их има мање но мушкараца. За то се насеобина обратила својим париским пријатељима да им пошаљу жене. Али су послали још једну молбу у Париз. Анархисти би радо направили стругару, али немају потребних новца. С тога нуде да издду удеонице по 25 динара. Дакле, у пракси упадају анархисти сами опет у ту установу капиталистичког света, против које се у теорији тако јако боре.

Пожар у Јерусалиму. По телеграфским вестима агенције Хавасове, бујнуо је 22 фебруара ноћу, пожар у јерменској преопати у храму где се налази Христов гроб. Пожар је одмах погашен и није учинио великог квара. У Јерусалиму се сада налазе хиљаду руских хаџија, који су дошли да се поклоне Христовом гробу.

Важан изналазак у Типографији. Електротехнички инжењер Бизуард и типограф Леонар у Петрограду изнашли су начин, којим се може дрво, исто као сваки метал, топити. Изналазачи су мишљења, да ће се тим начином моћи и дрвена слова лити. Њихов опити показали су, да се при извесним условима, без приступа ваздуха дрво, на сразмерној високој температури топи. Тврдоћа материјала која је из топлеог дрвета добијена знатно надмашује тврдоћу материјала, од кога се до данас слова лита. Важност изналазак састоји се још и у томе што ће се струготине и одвади од дрвета, овим начином корисно употребљавати. Мешавина разних врста дрва кад се отопи, даје масу загасито цементове боје. Мисли се, да ће овај изналазак учинити велику измену на боље, у типографији.

Културне и књижевне белешке.

Алфонс Доде. Сваком, који је читао Додеова дела, коме је познато његово писање, којим је он умео онако живо да представи врлине француских патриота и карактере у опште, биће немала вест, да је овај духовити француски књижевник оболео. Има већ година дана, како Доде не излази из куће и једва помоћу штаке може по соби ходати.

Иполит Тенчлан академије и а. у. к. а. У Паризу преминуо је 21. Фебруара после дугог боловања Иполит Тен, један од најславнијих француских критичара и историка новјег времена. Тен је његовим делом «Тиг Ливје» стекао место у француској академији, а пре кратког времена издао је своју моменталну «Историју постања садашње француске.» Смрт је Тенова велики губитак не само за француску, већ за цео научни свет.

КЊИЖЕВНОСТ.

„КЊИЖЕВНИ РАДОВИ“

Марка С. Поповића - Родељуба.

Издање књијаре Јована Радака, Цијена 50 н. Вел. Кикинда 1893. Штампарија Јована Радака. Ово дело посветио је писан издаваоцу Јовану Радаку. Садржи четири књиге дели се на два односно четири дела. У првом делу су „Путне прете и приповијетке.“ А у другом делу су песме које су подељене у три врсте. Особито први део је највеће достојан, јер лако можемо — у пријатном читању и забави — научити историје све причине појединих места у Босни и Херцеговини.

ИЗЈАВА.*

Пошто је г. др. К. Деметровић у свом „отвореном писму“ много хотимце баш сасвим прекренуо ствар, то се у хатар истине осећајам побуђен, да на најглавније сасвим савестно оволико пригнетим:

I. Ја сам се са г. др. Мишом Деметровићем и са г. др. К. Деметровићем тек после мог првог повратка из Беча разговарао, дакле када је г. дворски саветник др. Дитл дијалогу моје болести већ поставио био. Г. др. Миша Деметровић од ми је категорично саветовао, да што пре у Беч отидем и да се дам оперирати. Дакле није истина, да ми је саветовао, да овде останем, и да ће ме он и без операције излечити. Ја сам савет г. др. Мише Деметровића послушао.

II. Г. др. Миша Деметровић није никако имао нужде, да дијалогу моје болести испостави, јер је исто од др. Рајха, асистента др. Дитла, писмом сасвим тачно означено добио. Др. Миша Деметровић је дакле већ од ми после мог другог повратка сасвим тачно моју болест знао. Није дакле истина, да се мучно, да дијалогу постави, и да ју поред све муке није могао поставити.

III. Г. др. Миша Деметровић први пут није упознао г. др. К. Деметровића, зато га је други дан у мом присуству сам ословио, за његове ригорозне сасвим пријатељски питао и дуго се с њиме пријатељски разговарао. Ја и данас немогу доста да се начудим, како је г. др. К. Деметровић из тог пријатељског разговара њему нанешене увреде приети могао.

IV. Није истина, да је др. Миша Деметровић „хариадом“ по мојој рани чепркао, да је рану отворио и мени велике болове проузроковао. Он је иглу карболом добро дезинфицирао, с њоме сасвим њежно сондирао, рану никако позледно није, и ја баш никакав бол осетко нисам.

V. Није истина, да је г. др. Миша Деметровић казао, његови микроскопи налазе се код апотекара Херцога, већ је само искао, да урн пошаљем, да га он с апотекарим микроскопским извиди. Није ни то истина, да је г. др. Миша Деметровић сименуо, да ћу за то много имати да платим, већ ме је уверавао, да ће ме то сасвим мало коштати. То ми је и сам апотекар Херцог поручио. После неколико дана казао ми је г. др. Миша Деметровић своју микроскопску дијагнозу.

Мени је веома жао, што је болест која невни узрок те распри постада. Мом болном стању много је то шкодало, но теши ме тим, што ми је савет према г. др. Мише Деметровића сасвим чиста, и ја му из свег срца благодарим на његовој досадашњој помоћи. Иста ће ме наљда скоро и до сама здравља довести.

Оволико савестно у хатар истине.

Др. Светозар Васић.

извештач сироч. стола.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво никаквој погледу.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

У очи нове године, 31. Децембра пр. године, држао сам, на друштвеном сајезу, у овдашњој сри читаоцима, говор, односно предавање: „О српским народним добротаорима: Сави Текелји и Пери Драча.“ Том приликом неколико овдашњих грађана, пружили су помоћ за сиромашне ученике оид. српске православне основне школе, и то:

Г. Лазар Шилић 20 кошуља. Ристо Перин 10 пари обуће и 10 пари чарапа. Браћа: Томо и Ђорђе Кашиковић 10 пари обуће. Г. Илија Шаравало 20 хери. капа-завратака. Браћа: Симо и Ђорђе Петровић 20 капа. Г. Ђорђе Вулевић 5 пари обуће. Браћа: Томо и Вукан Бело 10 пар. Г. Иван Ивановичић и синови 5 пар. Браћа: Лука и Васо Р. Палавештра 3 пар. Г. Мирко Ђураћ 2 пар. Г. Н. Н. 5 шапова и 2 паса.

Поменијем добротворима сри. младези, као и приједној браћи г. г. Марку и Миши Косјерићима, који такође даром заједнице неколико ученика и ученица оид. школе, и свој оставој родољубивој браћи, нека је овием, како од моје стране, тако и од стране ученика и ученица, изречена највећа захвалност, вичући им: живили врли родољуби, и дај Боже, да се и други, још имућнији Срби и Српкиње, на нас угледају и пођу овием путем, који води срећи, напретку и лепој будућности овдашњег, у просвети слабом и од остале браће, заоставио Српства! Уверен сам, да ће Ваше добро срце и племенити осећаји и на даље бити заштитници наше лијене узданице, те, да ће те, са осталим браћом, сачувати ту лијену особину „Милосрђе“, јер, она је царица свију добродјетели, она је огледало нашега срца, снага и моћ, која свакога привлачи, да нас поштује и хвали.

Хвала вам!

Мостар 1. Марта 1893. год

Ристо В. Сировина.

срб. нар. учитељ

ОГЛАСИ.

Објава.

Парна машина са 30 коњски снага.

Продаје се до конца Маја о. г због набавке веће. Машина је у употреби а у добром стању, и може се видети и за цену јој ушитати у Вршачком парном млину Паје Поповића

Болом у души јављам свој родбини, пријатељима и знацима тужну вест, да нам добра кћи, јединица, верна супруга и њезна мати

ОЛГА АЈВАЗ

рођ. КАСАПИНОВИЋ

у најлепшим годинама, у својој 24-ој год. живота 23. фебруара т. г. у зору — после дужег боловања — у вечно ст преселила.

Земни остаци драге нам покојнице опојани су по обреду прав. цркве да на 24. фебр. т. г. и за тим у ново-сазиданој породичној гробници вечно покоју предани.

Нека благи Бог њену млађану душу у рајска насеља прими! Лака јој земља!

Под једним нека приме нашу срдану хвалу преч: Свештенство и учитељство, како из места тако и са стране, на лепом и из почасти обављеном опелу, наше: г. Ђорђе Стајић и г. Саво Цвејић месни пароси, последњем г. понаособна хвала на дирљивом и врло утешном говору, и г. Димитрије Шајић парох Мало Маргитаџки на учешћу из почасти, даје г. г. учитељи: Коста Петровић из Фердина, Тама Јовановић и Ђока Богосављевић из Алибунара, Влајко Атанацковић из Добрице, која г. г. не пожалеше труда и по хрђавом времену дођоше, и цеоју тузи својим саучешћем и лепа појањем мелема пружилише.

Хвала родбини, која на смртни одар непрекаљене нам покојнице венце положише.

Искрена хвала и местном и са стране поштов. грађанству оба пола, који нам своје саучешће изјавилише и м лу покојницу до вечне куће јој испратилише.

Још једном свима хвала!

ИЛАНЧА 1. (13) Марта 1893.

У име ожалештене породице:
КОСТА АЈВАЗ МИЛЕВА КАСАПИНОВИЋ
учитељ супруг. тужна мати.
ЂУРА и МИХАИЛ
деца.

ОБУЂАРСКА РАДЊА

СТЕВАН ПОПОВИЋА

У В Р Ш Ц У.

у кућу Антона Најкома, преко од Јазаревљево куће.

Част ми је и. н. штованом грађанству, како одавде тако и са стране учтиво до знања ставити, да сам моју већ од више година, овде постојећу обуђарску радњу проширио, увеличао и снабдео разним обуђама

како за одрасле, тако и за децу

Роба је свежа и укусно израђена, у првим БЕЧКИМ и ПРАШКИМ фабрикама, те је с тога и препоручујем мојим како старим, тако и новим муштеријама.

Са поштовањем

СТЕВАН ПОПОВИЋ

1 — 3

ОБЗНАНА РАДЊЕ.

Част ми је и. н. публици у месту и на страни учтиво објавити, да сам на великој пијаци, у кући Радуловића — где касни стоје — отворио

ВОСНАРСКО-КОЛАЧАРСКУ РАДЊУ

и снабдео је са чисто воштаним свећама; свећама од других материја, као и са вршним медом, колачима, котрљима и т. д. и тиме се и. н. публици препоручујем.

Препродајцима као и онима који на више узимају, дајем велики рабат.

Са поштовањем:

ЂОРЂЕ РАДЉ,

воснар и Колачар.

1. — 3.

КОСТА НЕДЕЉКОВИЋ

И Е И Р Е И Ј А

у својој кући, (друга поред саборне цркве) на житној пијаци

У В Р Ш Ц У

Препоручује своје богато стовариште сваковрсних МОДЕРНИХ КРУТИХ И МЕХАНИХ ИЖИРА по најновијем фасону СВИЛЕНИ, ОД ФИЦА, СЛАМЊИ, и ЛЕТЊИХ КАПА, КАКО ЗА ОДРАСЛЕ ТАКО и ЗА ДЕЦУ.

ПО НАЈУМЕРЕНИЈОЈ ЦЕНИ

Даже имадем разних крутих црних и у фарби шешира, старијег фасона, које распродајем услед скућеног простора моје радње у половину купљене цене.

Примај сваковрсне оправке старих шешира пеглање цваница и т. д. Поручбине са стране извршују се брзо и тачно уз наточ (Pr Nachnahme) поштом.

Са поштовањем

Коста Недељковић

1. — 3.

Ј. ГРИЗ У ВРШЦУ.

Трговина кратке и галантеријске робе, стовариште обућа у кући г. Цофмана, преко од маџистрата.

За пролетње доба

Препоручујем мојим и. н. штов. муштеријама и остолом грађанству, моје богато сложиле: сунобрана, ладлица, рукавица, мараме од чинке, чинака као и разлог др. прибора за женску одела, чинака, пантлика, позамантира, руша и бортна.

НАЈНОВИЈЕ У ВЛУЗАМА И ТРИКОТ ХАЉИНАМА, врло леких ДЕЧИЈИХ ХАЉИНИЦА, женских кошуља као и другог женског белог рубља, разних чарапа за госпође господу и децу, сваке сорте фула и копаца за паметно, најбоље врсте

КОШУЉА ЗА ГОСПОДУ и ДЕЧАКЕ као и кроћена манџети и кратани.

РАЗНИХ ПУТНИЧКИХ САНДУКА И ТОРБИ,

четка за зубе, косу и одело, пулера, сапуна, зубне пасте, марица, чешљева и других истада за косу, повлањика, дунав ара, штенава као разних опасивача од боже, штофа и свиле. Уједно препоручујем поштов. женскоју

шешира за одрасле као и за девојчице, које продајем

ПО ВРЛО ЈЕФТИНОЈ ЦЕНИ.

Исто тако ОБУЂА ЗА ГОСПОЂЕ, ГОСПОДУ и ДЕЦУ

у свима могућим сортама. Иста роба присела ми је већ скоро сва, за ово доба, те се с тога препоручујем и мојим за многобројну посету.

1 — 3

Са поштовањем:

Ј. Гриз.